

Реферат на тему: "Тема незнищеності історичної пам'яті народу в романі П. Загребельного "Диво", органічне поєднання різних часових та соціальних шарів"

Павло Загребельний

Реферат

Тема: Тема незнищеності історичної пам'яті народу в романі "Диво", органічне поєднання різних часових та соціальних шарів.

Як твердять літературознавці, "Диво" можна вважати першою частиною триптиху про Київську Русь, до якого входять ще "Первоміст" та "Смерть у Києві". Підкреслимо: триптиху, а не трилогії, оскільки трилогія пов'язана задумом, сюжетом, персонажами, а триптих лише ідейним змістом. Серед названих романів "Диво" займає місце особливе. Це на мою думку, — найкращий, найсильніший, композиційно найвдаліший твір Загребельного про княжі часи.

Задум створити історичне полотно виник під час роботи автора над романом "День для прийдешнього". Письменник захотів вклинити в цей твір кілька розділів про Київ у часи Русі, щоб передати одвічні перегуки минулого, сьогоdnішнього і майбутнього. Він перечитав усе, що стосувалося Софії Київської, навіть дещо написав на основі прочитаного, але використати матеріал не зміг, бо розділи про Київську Русь руйнували єдність часу і дії в даному творі. Зате з'явився роман "Диво" – експериментальний, неймовірний щодо композицій твір, у якому було охоплено величезний часовий проміжок. Принцип зв'язку часів та епох дозволив показати життя героїв у трьох вимірах: у далекому минулому(11 століття), близькому минулому(40-ві роки 20 століття) та умовному теперішньому(70-ті роки 20 століття).

У романі вдало поєднанні три часові періоди: сива давнина, фашистська навала, сучасність. Об'єднуючим центром цих часових періодів став Софійський собор – символ незламності духу народного, незнищеності його історії, великої слов'янської культури. Геніальні люди споруджували цю архітектурну пам'ятку. В мозайках, в фресках втілене духовне багатство прадідів. Свій талант, горіння своєї душі вони передавали нащадкам, тому пам'ять про цих людей ніколи не зітреється, а житиме вічно в їх творіннях, "і диво це не скінчиться ніколи, не переведеться".

З трьох часових пластів найцікавішим є пласт Київської Русі. Фактично лише він дає змогу визначати жанр усього твору як концептуально-історичний роман, адже в ньому подано широку картину побутового і державного життя Київської Русі, версію побудови авторства Софії Київської, діють історичні герої.

Свята Софія Київська... Головний собор Київської держави. До нині сяє він золотом

своїх бань, чарує людей своєю величчю і красою. Храм ніби розповідає про джерела нашої духовності: хто ми такі і звідки, якими були наші пращури – творці його.

Образ Софії Київської постає перед нами у всій своїй величі з сторінок історичного роману Павла Загребельго "Диво" Прекрасний храм святої Софії – це диво з див, велична пам'ятка талановитості нашого народу.

Письменник відобразив у романі три переломні епохи в історії України – 11 століття, коли Київська держава досягла найбільшої могутності, Другу світову війну і шістдесяті роки 20 ст. Об'єднуючим центром цих періодів виступає образ Софійського собору.

Більша частина роману присвячена сивій давнині. Тут розповідається про побудову храму його і його творця – народного художника і будівничого Сивоока. Це він задумав і побудував цю видатну споруду, вклав у неї свою душу, своє серце, все своє життя. І хоч образ Сивоока створений авторською уявою, саме таким обдарованим від природи митцем, мислителем, вічним шукачем істини повинен бути творець Софії.

Сивоок вийшов з народних низів, з глибини пуші, і дитячі враження від навколишнього світу, здатність захоплюватись всім прекрасним, передані йому дідом Родимом, стали витокami його мистецького світосприйняття. Первісні барви чудернацьких слов'янських богів глибоко запали в його душу, і коли хлопець в перше побачив в Києві церкву Богородиці, то відчув, що розуміє дивний свій барв, який він носив у собі. Те ж саме захоплення від краси оволодіває Сивооком у язичницькому храмі древлянського міста Радогость. Познайомившись з тіткою Звениславою, він навчається у неї пізнавати душу барв, бо барви, як і люди, бувають різні. Вони можуть передавати найтонші відтінки людський почувань, створювати настрій.

Тридцять років шукав Сивоок істину і майстерність, був у Болгарії, Константинополі, на острові Пелагос, вчився у свого народу чужих мистецтва зодчества і малювання. Вернувшись до рідного краю, Сивоок задумав спорудити такий храм, який би обезсмертив землю руську, відкрив світові високу духовність її народу. Це мало бути щось велике і незвичайне, бо в уяві митця собор мислився як образ рідної землі. Добре знаючи візантійські канони будівництва, Сивоок творив своє мистецтво, включаючи в нього животворні руські народні уявлення про прекрасне, народні мотиви і барви. Митець не просто творив, а споруджував пам'ятник своєму народові, своїй землі. І люди розумі великого майстра, віддавали все для прекрасної споруди: і тяжко зароблені гривні, і десяток яєць, і свою працю.

Виростало диво – храм небаченої величі та краси, мистецькій витвір людської фантазії і людських рук. "Він був барвистий, як душа й уява народу, що створив його", — пише Загребельний. Собор не нагадував візантійські церкви, бо не було в ньому простоти і суворості, а було "щось буйне – рожеве, приховано-поганське", як в тих дерев'яних язичницьких святинях, що палили і знищували по всій Русі. Цей храм став пам'яткою того часу, коли Київська Русь і народ руський явив світові велич своєї сили, але і велич духу.

Образ Софії Київської – це символ духовного надбання українського народу, зразок

прекрасного давнього мистецтва русичів, що включало в себе тисячолітню історію наших предків. Автор роману образом обдарованого художника Сивоока переконливо доводить, що не тільки з християнством була пов'язана культура Київської Русі, але і з давніми язичницькими слов'янськими віруваннями. Язичницька релігія, мистецтво, храми, обряди нищились, але не можна було знищити вікові народні уявлення про світ, природу, людей. І ця частина народного світогляду входила в нові духовні і матеріальні скарби Русі. Загребельний дотримується погляду, що така могутня держава, як Київська Русь спиралась на місцеві сили і традиції: "За поганством стоять століття нашої первісної культури, і відкидати їх не можна. Видно, то були не гірші століття, коли Київська Русь вже у десятому і на початку одинадцятого століття, тобто ще фактично не ввійшовши цілком у русло панівного тоді християнства, дивувало світ своєю культурою, своєю силою, своєю талановитістю". Вогнем і мечем винищувалися давні боги, та нічого не можна знищити в душі народу. Рідна земля породжувала великі таланти, які продовжували традиції батьків. Сивоок, будуючи Софійський собор, втілює у ньому свої дитячі враження від світу, оте розмаїття барв, властиве язичницькій культурі.

Софія Київська – це невмируща пам'ять історичного минулого нашого народу, його духовного багатства, розкутості і краси. Цей архітектурний шедевр є свідком складних і трагічних часів в історії України. Під час монголо-татарської навали Київ був знищений з лиця землі ордою Батия, і тільки Софія, сплюндрована, обдерта стояла над руїнами і пожарищами як символ нескореності нашої землі, незламності творчого духу народу. Ворожі сили завжди прагнули знищити духовні скарби, мистецтво народу, щоб позбавити його історичної пам'яті, щоб забув, хто він є.

Новітні орди 20 ст. – гітлерівці надумали висадити в повітря красу і гордість України, попередньо вирізавши з Софії найцінніші фрески і забравши їх у Німеччину. Професор Гордій Отава ціною власного життя обороняє національну святиню нашого народу.

Софійський собор – це вияв народного духу, талановитості народу-будівника, що створив його своїм розумом, серцем, руками. Наші предки увінчали себе у неповторній красі цього храму, який зачаровував у всі віки і чарує зараз кожного, хто його бачить.

Під час вивчення роману з'являється спокуса аналізувати насамперед лінію Сивоока. І тоді образ Ярослава Мудрого відходить на задній план. А це не тільки несправедливо стосовно художнього задуму та самого образу-персонажа, а й призводить до збіднення твору: студенти належно вникнуть в історичну епоху і не усвідомлять, якою могутньою постаттю був Ярослав Мудрий.

Саме вирішення Загребельним проблеми авторства Софії Київської в останніх розділах роману, на мою думку не зовсім логічне. Собор, по суті, був власністю князя, адже він виділяв кошти на будівництво, схвалював задум, вносив корективи, а тому здається дивним, щоб літописець занотував ім'я архітектора, за велінням Ярослава нище списаний пергамент і робив запис, що церкву збудував князь. Іншого запису, крім поданого в "Повісті минулих літ", немогло бути: "Заложи Ярославь город великий

Киев, у него же града врата суть златая, заложи же церковь святых Софья..."

Лінія Ярослава мудрого в романі відповідає виробленій письменником концепції конкретну епоху і конкретного вождя.

Безумовно, письменник по-своєму, з певною метою використав історичні дані приписавши Ярославу вчинок Ізяслава. Така деталь допомогла йому увиразнити силу характеру, твердість духу, вроджену сміливість і войовничість Ярослава а заодно і його непорозуміння з батьком, яке згодом переросло в неприязність, навіть збройний виступ.

Автор показав Ярослава нещасливим в особистому житті. Кволий син і дружина не тішили князя. Друзів теж не було, лише підлабузники, користолюбці і потенційні претенденти на Новгород, які намагалися будь-якою ціною, навіть найпідлішими методами витурити Ярослава з цього міста. Патріотизм князя в "Диві" не такий демонстративний, як у драмі Івана Кочерги. Немає пишних слів, гонору, натомість є щирі вболівання за те, щоб розвивалася багатша його країна, не була останньою в Європі.

Читаючи роман, ми прилучаємось до історії, відчуваємо себе нащадками талановитих, розумних і чесних предків. Твір виховує, повчає, застерігає і квапить робити добро, залишити по собі безсмертні творіння духу.